

Տարեկան 10 բրյուկ, վեց ամիսը՝ 6 բրյուկ, երեք ամիսը՝ 3 բ. 50 կ.
ամիսը՝ 1 բ., հատուկ 5 կ.
Բաժանորդ գրեւում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифлясть, Редакция „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis Rédaction „Nor-Dar“.

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից
մինչեւ 3-ը: Յայտարարութիւններն ընդունուած են տօնի (եզոմներով):
Յայտարարութիւնները բառին 2 կ., բնկաւաններ համար կրկնապատիկ

ԱՆՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ և ԿԱՏԱՐԻՆԷ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԻՍՊԱՆԴԻԱՐՈՎՆԵՐ
ցաւօք սրտի յայտնում են առաջինը իւր սիրելի ուրու իսկ երկրորդը
տապիւր անանարոյժ

ՄԻԻԹԱՐ ՅՈՎՀԱՆ. ԻՍՊԱՆԴԻԱՐՈՎԻ

մահը և խնդրում են հանդուցելի աղափանկներին, ծանօթներին
ծառայակցներին շնորհ բերել, ամբիժքին, որը կրկնապատուի շա-
րաթ սեպտեմբերի 28-ին երկուշաբթի 5 ժամին Թիֆլիսի Միքայէ-
լեան հիւանդանոցի մատուցում: Թագման օրը կրկնապատուի ա-
(678) 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

Նոցին Կայսերական Մեծութիւնները
Փրանսիայում:

Ք Ր Օ Ն Ի Կ Ո Ն.—Մի նոր գրական հան-
դէս Նոր-Նախիջևանում: Դպրոց հանդէս
տեխնիկ. դպրոցում ժողովրդ. ընթերցա-
նութիւնները Թիֆլիսում: Ռուսաց սի-
նոդի մի կարգադրութիւն: Ռուս ներ-
կայացուցիչները Թիֆլիսում: Երկրագոր-
ծական դպրոց Պատմագործական: Ախ-
տահանական կայսրան: Լուս. մինիստ.
նախահաշիւը: Ամառային գնացքների
դադարումը:

Դ տ ա կ Կ ա Ն.—Իշխ. Ն. Ամատու-
նու գործը:

Ք ա դ ա Ք ա կ ա Ն.—Թրքական գոր-
ծերը:

Խ ա Ո Ն Ի Ո Ւ Ր Ե Ր:

Ք ա Ն ա Ս Ի Ր ա կ ա Ն.—Աստուծոն
թէ մամնային:

Տ Ե Ղ Ե Կ ա թ ո Ւ:

Յ ա յ տ ր ա ր ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ե Ր:

ՆՈՑԻՆ ԿԱՏԱՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ-
ՆԵՐԸ ՓՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

ՊՐԻԶ, 25 Երեւելէ:—Թագուհի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՍՏՈՒՆ, ԹԷ՝ ՄԱՍՈՒ-
ՆԱՅԻՆ

(ԳՐ. ԼԵՒ ՏՈՒՍՈՑԻ)

«Ոչ մի ծառայի կարող
եղիւ տեսնել ծառայել:
Գր կամ մէկին կ'առէ, իսկ
միւսին կ'ընթերցէ. կամ մէկի
մօտ ջանասէր կ'ըլլի, իսկ
միւսի մօտ—ծայլ: 2էք կա-
րող ծառայել թէ՛ ծառայ-
ծուն և թէ՛ մամնային»:
(Լուս. XVI. 13):

«Ով ինձ հետ չէ, նա
ինձ դէմ է և ով չէ ժողո-
վում ինձ հետ, նա շտա-
յում է»:
(Մատթ. XXII. 30):

Ամենալուս հոգեւոր ահազին տարածու-
թիւններ, որոնց վրայ կարող էին կե-
րակուել այժմ թշուառութեան գիրկը
մատնուած միլիոնաւոր ընտանիքներ,
բռնուած են ծխախոտով, խաղողի այ-
գիւններով, գարիով, գայլուկով և գլխաւո-
րաբար, հաճառով և գետնախնձորով, ո-
րոնք գործ են ածում արեւելոց խմբի
ներ, գինի, գարեջուր և, գլխաւորաբար,
օղի պատրաստելու վրայ:

պիտական խորհուրդը, դատական վար-
չութիւնը, ակադեմիայի անդամները:
Կայսրին ներկայացուցեցան զինուորա-
կան և քաղաքացիական կարիւնները:
յետոյ նախագահը Կայսրին ճանապարհ
գրեց մինչև սանդուղքը: Կայսրը սեղ-
մեց Փարի ձեռքը: Այն ժամանակ, երբ
զինուորական պատիւներ էին տրուում,
երաժշտ. խումբը նուագում էր մարտիկե-
զը: Կայսրին, երբ նա դուրս եկաւ, ող-
ջունում էր մի ահագին ամբօխ Կայսրն
այցեւորում թողցն սենատի և պատգա-
մաւորները ժողովի նախագահների մօտ
և վերադարձաւ ռուսաց դեսպանատունը
ժամը 4 1/2-ին: Այստեղ անմիջապէս
սկսեցան ընդունելութիւնը, որին ներ-
կայ եկաւ դիւանագիտական ամբողջ
մարմինը:

Լուրէին, Մելինին, Բրիտտին և հա-
նոտային շնորհուած են ու. Ալբ. Նեսցու
չքանչափ շողակնայ նշանները:

Կայսրը և Կայսրուհին ժամը 7-ին
գնացին Ելիսեան պարտը ճաշելու:
Ամբողջ ճանապարհին ժողովուրդը ող-
ջունում էր ցնծագին աղաղակներով:
Փողոցները շքեղ կերպով լուսավառուած
էին: Համաձայնութեան հրապարակի»
վրայ հազդից ցոյց արին Նոցին Մե-
ծութիւններին:

ՊՐԻԶ.—Հասարակական բոլոր շի-
նութիւններն ու մասնաւոր անկը
լուսավառուած են: Սենայի վրայով շը-
ջում են լուսավառուած նաւեր: Դետի
ափերը հուրհրատում են: Պէս-պէս գոյ-
ներով վառուած են նաև կամուրջները:
Յաղթական կամարը, Ելիսեան գաշտը
իրենց լուսատու գնդերով հրաշալի աղ-
պաւորութիւն են գործում: Ելիսեան
աշտարակն ամբողջապէս կրակի մէջն է:
Անթիւ ժողովուրդ է խոնուած: Եղա-
նակը հիանալի է: Մեծ կենդանութիւն է
տիրում. ընդհանուր տրամադրութիւնը
քաղցր է: Ամեն տեղ երգում են, պա-
րում բացօդայ: «Vive le zar, vive
la Tzaritze» աղաղակները շին դադա-
րում: Պարիզում երբեք այսքան ժո-

տոյ սպանութիւն էր կոտորեց. երբ
իւր լլկած կնոջ ամուսինը յարձակուեց
իւր վրայ և ինքը պաշտպանուել էր նրա
դէմ:

Այսպէս են նկարագրում արեւելո-
թեան հետեանքները այդ հին պատմու-
թեան մէջ, և իսկապէս որ դրանք են
արեւելոց խմբի զործածութեան
հետեանքները: Հատ հազիւ պատահի օր
գողը, մարդասպան իւր գործը կատա-
րի ուշիար ժամանակ: Դատական ար-
ձանագրութիւնները երեւում է, որ ոճ-
նագրութիւններն ինն տասներորդա-
կանը կատարում է արբած զրուցեան
մէջ: Որ ոճնագրութիւններն մեծ մա-
սը ծագում է գինուց, դրա ամենաակ-
նեւն ապացոյցը կարող է լինել այն, որ
Ամերիկայի միջանի նահանգներում, որ
պրկուած է գինին, ամեն տեսակ ո-
գելից խմիչքներն ներմուծում ու վա-
ճաւորում, ոճնագրութիւնները գրեթէ
դադարել են: չկայ ոչ զրուցութիւն, ոչ
յալիշտակութիւն, ոչ սպանութիւն, և
բանտերը դատարկ են մնացել:

Այսպէս է ոգելից խմիչքների գործա-
ծութեան մի հետեանքը:

Միւս հետեանքը ոգելից խմիչքների
մարդկանց առողջութեան վրայ ունե-
ցած վնասակար ազդեցութիւնն է: Բացի
դրանից, ոգելից խմիչքներից ծագում
են առանձին, խմողներին միայն յա-
տուկ, տանջող հիւանդութիւններ, որոն-

դովորը չի հաւաքուած. բնակիչներ թի-
ւը կրկնապատուել է:

ՊՐԻԶ.—Ճաշկերպութիւն պատրաստուած
225 հոգու համար, իսկ պատուաւոր սե-
ղանը 18, Դանիլը զարդարուած է հը-
րաշալի կերպով: Թագաւորն ու Փարը
սեղանի մէջ տեղն էին բռնել: Դրանց
սեղանակից էին մինիստրները, ռուսաց
չքաւումը, մինիստրների ամուսինները:

ՊՐԻԶ.—Ելիսեան պալատում տեղի
ունեցած ճաշկերպութիւն հաս. նախագա-
հը արտասանեց հետեալը. «Այն ընդու-
նելութիւնը, որ 2երդ Մեծութեանը
ցոյց տրուեցաւ Պարիզում, ապացոյց է
մեր արտայայտած զգացմունքների ան-
կեղծութեան: Ձերդ Մեծութեան ներ-
կայութիւնը մեզ մօտ ամպարեց այն
կապիւրը, որոնք միացնում են երկու
երկրները համեմաշխ գործունէութեամբ
և լուսադարձ հաւատով դէպի իրար:
Հօգը կայսրութեան և աշխատաւոր հա-
տարակապութեան դաշնակցութիւնը
արդէն ցոյց է տուել իւր բարեբար աղ-
գեցութիւնը համաշխարհային խաղաղու-
թեան վրայ: Փորձով հաստատուած այդ
դաշնակցութիւնը և առաջիկայում կը-
տարածի ամենայն աղի իւր բարեբար
ազդեցութիւնը: Ամբողջ ժողովրդի կող-
մից ես նորից կրկնում եմ Ձերդ Մե-
ծութեանը մեր ցանկութիւնը Ձեր թա-
ղաւորութեան մեծութեան, Ձերդ Մե-
ծութեան ու Կայսրուհու երջանկութեան
և ընդարձակ կայսրութեան բարգաւա-
ճման համար, որի ճակատագիրը Ձերդ
Կայսերական Մեծութեան ձեռքումն է:
Թող թող սրտի ինձ աւելացնել, թէ
յիշատէս Փրանսիան զգացուած էր, երբ
Նորին Մեծութիւն Թագուհին բարե-
հաճեց մեզ մօտ շնորհ բերել: Նրա ո-
ղորմած շնորհաբերութիւնը մեր երկիրը
անջնջելի յիշատակ կը թողնի: Ես բարձ-
րացնում եմ իմ բաժակը և խմում Նորին
Մեծութեան Կայսրուհու Նիկոլայի և Նորին
Մեծութեան Կայսրուհու Նիկոլայի հետ
Ֆէօդորովայի կենացը: Թագաւոր պա-

ցից շատ մարդիկ են մեռնում. նկա-
տուած է, որ խմող մարդիկ, երբ սովո-
րական հիւանդութիւններ են ստանում,
աւելի զգուշացնում են առողջանում,
այնպէս որ պահանջող ընկերութիւն-
ներն աւելի թանկ են դնահատում այն
մարդկանց կեանքը, որոնք չեն գործա-
ծում, քան նրանց, որոնք գործ են ա-
ծում ոգելից խմիչքներ:

Այսպէս է ոգելից խմիչքների գործա-
ծութեան միւս հետեանքը:

Ոգելից խմիչքների երբեք ոգելից և ամենա-
սարսափելի հետեանքն այն է, որ գինին
մթմայացնում է մարդկանց գիտակցու-
թիւնն ու խիղճը: Գինի գործածելուց
մարդիկ աւելի կոպիտ, յիմար և չար են
դառնում:

Բայց լին օգուտ օւնի ոգելից խմիչք-
ների գործածութիւնը:

Ոչ մի:

Օղու, գինու, գարեջրի պաշտպաններն
առաջ հաւատացնում էին, որ այդ խը-
միչքներն աւելացնում են առողջութիւնը,
ոյժերը, տաքացնում և ուրախացնում
են: Բայց այժմ արդէն անվիճելի կերպով
ապացուցուած է, որ դա ճշմարիտ չէ:
Ոգելից խմիչքներն առողջութիւնը չեն
աւելացնում նրա համար, որ իրենց մէջ
պարտաւորուած են մի զօրաւոր թոյն—
ալքոհոլ, իսկ թոյնի գործածութիւնը
չի կարող վնասաւոր չլինել:

Որ գինին ոյժ չի տալիս մարդուն,

տալիսնեց: «Ես խորը զգացուած եմ
այն ընդունելութիւնից, որ ցոյց տրուեց
Կայսրուհուն և ինձ այս մեծ քաղաքում,
Պարիզում, այնքան հանճարների, այս-
պիսի ճաշակի և լուսաւորութեան աղ-
բիւրում: Հաւատարիմ մնալով անմոռա-
նալի աւանդութիւններին, ես Փրանսիա
եմ եկել ողջունելու ձեզ, պարոն նախա-
գահ, իրեւ այնպիսի աղբի պետի, որի
հետ մենք կացուած ենք, ինչպէս դուք
ասեցիք, անդհադաւանելի կապերով: Այդ
բարեկամութիւնը իւր ամբողջամբ մի-
այն բարեբար ազդեցութիւն կարող է
ունենալ: Ես ձեզ խնդրում եմ, պարոն
նախագահ, հաղորդել այս զգացմունք-
ներ ամբողջ Փրանսիային: Հնարակալ
եմ ձեզանից Կայսրուհուն և ինձ որտա-
յայտած ցանկութիւններին համար: Խը-
մում եմ Փրանսիայի և Նրա նախագա-
հի կենացը»:

ՊՐԻԶ, 26 Երեւել:—Թագաւորին և Թա-
գուհուն թատրոնը զարկ տալով ժողովու-
րդն ընդունեց երկարատեւ աղաղակներով
և անվերջ ցոյցներով: Թագաւորը, Թագու-
հին և նախագահը թատրոն ժամանեցին
ժ. 10-ից 50 լույս անց: Երաժշ. խումբը
նուագեց օրհնեղգ: Դանիլը շլացուելի
տեսարան էր ներկայացնում: Օթեակնե-
րը լցուած էին: Երբ Թագաւորն ու Թա-
գուհին երևացին, ցոյցերը կրկնապատ-
ուեցան: Հանդիսատեսները ստի կանգ-
նած լսեցին օրհներգը, որից յետոյ
բուռն ծափահարութիւն սկսեց: Թա-
գաւորը պատշաճաբ դուրս եկաւ: Ահա-
գին բազմութիւն Նոցին Մեծութեանը
ողջունում էր աղաղակներով: Բալետից
յետոյ, ռուսական օրհներգն ու մարտե-
լիզը կրկնուեցան, որոնք աւելի ուրա-
խական բացականչութիւնների առիթ
տուեցին: Նոյնպիսի աղաղակներ և ցոյ-
ցեր ինչպէս վերադարձան Նոցին Մե-
ծութիւնները:

Հանդիսատես ներկայացման ժամանակ
բոլոր դերասանները, երաժշ. ու երգե-
ցիկ խումբը ռուսաց հիմնը երգեցին:

արդէն ապացուցուած է շատ անգամ
նրանով, որ համեմատելով միանման
լուս, բայց մէկը խմող, միւսը չխմող
վարպետի ամիսներն ու տարիները,
միշտ երևացել է, որ չխմողը թէ աւելի
շատ և թէ աւելի լուս բան է չինում,
քան խմողը: Նոյն բանն ապացուցուած
է և նրանով, որ այն զօրքերի մէջ, ո-
րոնք պատերազմի ժամանակ օղի են
ստացել, միշտ աւելի շատ թոյլ ու յետ
մնացող զինուորներ են եղել, քան
այն զօրքերի մէջ, որոնց օղի չի տը-
րուել:

Նմանապէս ապացուցուած է և այն,
որ գինին չի տաքացնում, խմած գի-
նուց յետոյ տաքութիւնը երկար չի տե-
ւում, և մարդը կարճ ժամանակ տաքա-
նայուց յետոյ աւելի ևս սառում է, այն-
պէս որ երկարատեւ ցրտին խմողը միշտ
աւելի զգուշացնում է զիմանում,
քան չխմողը: Ամեն տարի մարդիկ սառ-
չում են միմիայն նրանից, որ տաքու-
նում են գինիով:

Նմանապէս, որ գինուց առաջացած
ուրախութիւնը իսկական ուրախութիւն
չէ, հարկաւոր չէ բացատրել: Պէտք
է միայն տեսնել, թէ տօն օրե-
րին ինչ է կատարում գինեմեներում
քաղաքների մէջ և գիւղերում—տօնա-
խմութիւնների, կենդանիների և հարսու-
նիքների ժամանակ: Արեւմտ. ուրախու-
թիւնը միշտ վերջանում է հայհոյաբը-

Ազգայնականացող «Միգրացի» օպերայի 2-րդ գործողութիւնը Թագաւորին Թագաւորը ցանկութիւն յայտնեց արաւական չէլիքին տեսնելու Թագաւորը մի քանի վայրկեան խօսակցելով չէլիքին հետ, յետոյ Թագաւորն հետ այցելեց օպերայի ֆօէն 12 ժ. 20 ր. նոցին Մեծութիւնները թատրոնից մեկնեցին Գորն ուղեկցում էր նոցին Մեծութիւններին մինչև դեպքանաւորութիւնը:

Երէկ, երեկոյեան, Պարիզը առասպելական տեսարան էր ներկայացնում: Հետզհետէ աճող ժողովուրդը խոնավ էր զրօսարաններում, Ելիսեան դաշտում և զլիսաւոր փողոցներում: Երեկոյեան լամպաներ են երևում: Ամեն տեղ ընդհանուր ուրախութիւն է տիրում:

Սեպտ. 25-ին կէսօրից 11¹/₂ ժ. անց նոցին Մեծութիւնները ժամանեցին Ինվալիդներին հիւրանոցը, որտեղ նրանց սպասում էին բազմաթիւ գեներալներ: Ամենից առաջ Օղորատաւու ճանապարհորդներն այցելեցին Նապոլէօնի գերեզմանը, որի առաջ թագաւորը մի րոպէ լուռ կանգնած մնաց:

Նոցին Մեծութիւնները մասն հանդիսաւոր դարձին, ուր գտնուում են գեներալներն և ինվալիդները շարուած: Գէօքը Թագաւորը և Թագուհին դեպքանաւորութիւնը Թագաւորը, որտեղ բարեհաճեցին նախաճաշել:

Պատկեր մտնելու ժամանակ նոցին Մեծութիւններին դիմաւորեց լուս. մինիստրը: Ինքնակալ հիւրերը մի րոպէ կանգ առան Գարնոյի գերեզմանի մօտ: Ատուածածնայ մայր տաճարի մուտքի մօտ նոցին Մեծութիւններին և Փորին դիմաւորեցին կարդինալներ և եպիսկոպոսներ: Նոցին Մեծութիւններն ու Փորը գնեցին տաճարի ներքին մասը: Ապա նոցին Մեծութիւնները մեկնեցին արքայազատութեան պալատը, որտեղ դիմաւորեցին արքայադատութեան մինիստրը և վճռաբեկ ատենակներ թուր անդամները:

Այդպէս III անուանը նուիրած կամուրջի ձգելը հանդիսաւոր էր և յաջող: Միւսից Միւսից Թագաւորին ձօնուած մի ուղեւճ կարգաց: Երկուստաւոր օրիորդները նուազեցրեց զուրա գալով Թագուհուն ծաղիկներ մատուցելու արծաթեայ վագոնով: Նոցին Մեծութիւնները մեկնեցին ժողովրդի ուրախական բացականչութիւններով շրջապատուած և ուղեւորեցան դէպի դրամաձուլարանը:

Ներով, կոխներով, գլուխ ու ոտ ջարդելով, ամեն տեսակ ոճրագործութիւններով և մարդկային արժանապատուութեան ստորացումով:

Գինին ոչ առողջութիւն, ոչ ոյժ, ոչ ապագութիւն, ոչ ուրախութիւն է տալիս, այլ միայն մեծ վնաս է բերում մարդկանց:

Աստի և, ըստ երեւոյթի, ամեն մի խելացի և բարի մարդ ոչ թէ միայն ինքը պէտք չէ որ գործածէր արեւոցոցի խմիչքներ և ոչ էլ հրամցնէր ուրիշներին, այլ և բոլոր ոյժերով պիտի աշխատէր ոչնչացնելու այդ անօրուտ և վնասակար թոյնի գործածութիւնը:

Բայց, դժբաղդաբար, գործը բոլորովին ուրիշ անսակ է լինում: Մարդիկ այնքան թանկ են գնահատում հին սովորութիւններն ու ծեսերը, այնպիսի դժուարութեամբ են թողնում այդ սովորութիւններն ու ծեսերը, որ կան մեր ժամանակում լուս. բարի և խելացի շատ մարդիկ, որոնք ոչ թէ միայն չեն թողնում արեւոցոցի խմիչքները գործածել և նրանցով ուրիշներին հրամցնելը, այլ և դեռ պաշտպանում էլ են այդ, ինչպէս որ կարողանում են:

— Եւստիմիանի է ոչ թէ գինին, — ասում են նրանք, — այլ արեւոցոցութիւնը: Դուրսից թագաւորն ասել է. «գինին ուրախացնում է մարդու սիրտը»: Բերանաբար Գալիլէայի Գնաւ քաղաքում օրհնեց գինին: Զօ չի կարելի նախաժամանակին, կնուրին, հար-

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Առաջիկայ 1827 թուականից Նոր-Նախիջևանում կրօնատարաբար գրական և պատմական կիսամեայ մի հանդէս «Գործ» վերնագրով, Խմբագիր-հրատարակիչը պ. Եր. Հաջադեան է, որի գրական պատմական գրութեանը լոյս են տեսել Մկրտիչ Բարխուդարեանի հրատարակած «Հանդիսում», և միշտ կարգացում են ամենայն սիրով և հետաքրքրութեամբ: Մասնաւոր նշանաւոր է նրա վերջին աշխատութիւնը, տպուած Մոսկուայի «Հանդիս» վերջի համարում — այն է՝ Միքայէլ Նալբանդեանի կենսագրութիւնը, կենսագրութիւն, որ իւր թերութիւններով հանդիս է միայն և մեր գրականութեան մէջ:

Ի սրտէ ցանկանում ենք պ. Եր. Հաջադեանի սկսելիք գործին յաջողութիւն և երկարատեւութիւն:

Վաղը, սեպտ. 29-ին, Միքայէլեան երկաթուղային տնտեսական ուսումնարանում դպրոցական տարեկան հանդէս է կատարուելու, ուր ի ցոյց են դրուել այդ դպրոցի աշակերտների աշխատութեան արդիւնքները:

Գիրանիօրեայ ժողովրդական ընթերցանութիւնները Թիֆլիսում շարունակուում են, վաղը, սեպտ. 29-ին, Աւստիան փողոցում գտնուած ընթերցարանում Վ. Վ. Լուսկինը կարդալու է «Երկրի ձեւ», օրուայ ու գիշերուայ և տարուայ եղանակների յառաջ գալու մասին: Նոյն տեսակ ընթերցանութիւն լինելու է նաև Վերա կոչուած քաղաքում և երկաթուղու արհեստանոցում: Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին է: Մուտքը ձեր է:

Ռուսաց սինդիկատ կարգադրութեամբ արգելում է հոգեւոր սեմինարիաների գրադարաններում ամազգրիների և լրագրների ընթերցանութիւն, իսկ գրադարաններից գրքեր ստանալու համար պէտք է գրաւոր թոյլտուութիւն ստանալ ուսուցիչներից, որին հսկելու է սեմինարիայի տեսուչը:

Ներկայումս Թիֆլիսում պ. Վ. Լ. Գուրիայի վարձած վրաց ազնուականների

բանկի թատրոնում ներկայացումներ է տալիս ռուս գեղաստանական մի խումբ պ. Մ. Հովսեփի գեղավարութեամբ: Խումբը կազմուած է տ.տ. Սաւաստիանովայից, Միսկիւնից, Լիպտիւնից պ.պ. Սամոյլով-Միլոբրինից, Իլիովից, Լիպտիւնից և այլն: Հինգշաբթի, սեպտ. 26-ին, այս խումբը ներկայացրեց կովկասցիներին ոչ անծանօթ փառաբան պ. Ա. Օպտշիկի երկու գործողութիւնով մի նոր պիէս՝ «Օրօրացի երգ կամ երեկոյի պատճառով»: Պիէսի ունի մի քանի լուս. միտախօսութիւններ և դրամատիկութիւններ, թէպէտ և ընդհանուր կազմութիւնը թոյլ է: Գործողութիւնը տեղի է ունենում Գովկասում, հանրային ջրերում: Միայն մենք չենք իմանում, թէ որ «գրուողայում» է կատարուած գործողութիւնը, եթէ Գովկասովայում է կատարուած, այն ժամանակ էլ ինչ քաղաքի մասին են խօսում. քաղաք (Լեւոնտովի քաղաքը) կայ Գետադարանում, բայց այնտեղ ծառատուն (պարկ) չկայ, որի մօտին քանիցս խօսք է լինում: Դերասաններն ունեն ջանք դրած էին դել պիէսը լուս. անցկացնելու: Հասարակութեան բուն ծափահարութեան արժանացում քանիցս փորձի 2-րդ անգամ, որ 10 տարեկան երեխայի դեր էր կատարում: Դերացիւն էր վերջում ներկայացրած «Երեկոյի լուս. արտաբերութիւն» փողովի փողովի — օպերետուր: Ներկայացումները շարունակուելու են ամբողջ ձմեռուայ ընթացքում:

Երկարագործութեան և պետական կառուածների միջնաբերութիւնը մտադիր է Գետադարանում միջնակարգ գիւղատնտեսական ուսումնարան բանալու:

Հոկտ. 8-ին նշանակուած է աճուրդ Թիֆլիսում արտահանական կայարան կառուցանելու համար: Դիւնութիւնը պէտք է վերջնապէս առաջիկայ 1897 թուականի սկզբին:

Լուսաւորութեան միջնորդութեան նախահաշիւից իմանում ենք, որ եկող 1897 թուականին լուսաւորութեան գործի համար ծախսուելու է 26.501.341 ռուբ. այս տարի նշանակուած է 24.863.061 ռ. ընդամենը ուրեմն երկու միլիոն ռուբլի է աւելանալու 120 միլիոն ժողովրդի լուսաւորութեան գործի համար:

Պարսկիկ հետեւանքները, որոնք այժմ մեր ամենիս աչքին առջին են:

Այդ բանը կարելի էր տեսլ այն ժամանակ, երբ չկային այն հարկուրուր և հազարաւոր մարդիկ, որոնք մեղմում են ծանր տանջանքներով նրա համար միայն, որ նրանք սովորել են արեւելացի լոյսի լուսնի: Լուս էր ասել, թէ դիւնի տնտեսա հաճոյք է, երբ մենք դեռ ևս չէինք տեսլ այն հարկուրուր և հազարաւոր քողացած, տանջուած կանանց ու երեխաներին, որոնք տանջուում են միայն այն բանից, որ նրանց տմուկանքներն ու հայրերը սովորել են գինի խմել: Լուս էր ասել այդ, քանի որ դեռ ևս մենք չէինք տեսլ բանաւոր, տարաբանակներն ու տաժաճանիւր աշխատանքները վայրերը լցնող այն հարկուրուր ոճրագործներին, որոնք այդ դրութեան մէջ են ընկել գինու չընդունելու միայն: Լուս էր այդ ասել, որ հարկուրուր հազարաւոր մարդիկ, որոնք կուրծք էին կենքեր վայելել յուրաքանչիւր իրենց և մարդկանց, իրենց հոգին կորցրել են միայն նրա համար, որ գողութիւն ունեն արեւոցոցի խմիչքներ և նրանք զայն կողմնակ են դրանցով:

Աստի և մեր ժամանակում արդէն այլևս չի կարելի ասել, թէ գինի խմել կամ չխմելը մասնաւոր գործ է, թէ մենք վնասակար չենք համարում մեզ համար գինու չարութեւր գործածումը և

Անդրկովկասեան երկաթուղու վարչութիւնը յայտարարում է, որ առաջիկայ հոկտեմբեր ամսի 1-ից գաղաթում են ամառային գնացքները Բաթումի և Գորուլէթի, Բաթումի և Գուրայի, Միսկուլայի և Բորժոմի, Միսկուլայի և Սուրամի, Թիֆլիսի և Բորժոմի, Թիֆլիսի և Սցլէթի միջև:

Դ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

Թիֆլիսի ԲԱՆԿԻ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ 1)

Նախ քան վկաներին հարց ու փորձի ենթարկելը դատաւարի օգնականը իշ. Ամատունու առաջարկում է, եթէ կամենում է, պարզել կործանների գործը: Իշ. Ամատունին պատմում է գործը և միևնոյն ժամանակ մեղադրական ճառի մէջ ելած այն մեղադրանքը, թէ ինքը իրերի դրութիւնը ծածկել է ընդհանուր ժողովներից, հեքում է յայտնելով, որ Գարսոնի գործը ընդհանուր լինելով 1892 թ. մարտի 14-ին, չէր կարող այդ մասին հաշիւ ներկայացնել առաջին ընդ. ժողովին, քանի որ դրա համար շատ ժամանակ էր հարկուր, իսկ ժողովը մի ամիս (ապրիլին) էր նշանակուած: Նոյն տարուայ գեղեցիկների արտաբերութիւնը լուս. է և իշ. Ամատունին կատարելով տեղի գաղաթում վարչութեան և վերահսկող մասնագործների անկամներն իւր ուզած մարդկանցից ընտրելու պատճառով: Բանկի լիազօր. ներկ. կազմութեան վերաբերմամբ ասում է, թէ արդէն վարչական մարմինը ունի 12 ձայն, իսկ մնացեալ ձայներն էլ կազմում էին անուսում, ուսուցչի չիմացող մարդիկ, իշ. Ամատունու բարեկամութեամբ իշ. Ամատունու հաշիւները շատ կայքեր էր գտնում բանկում դրուելու համար, բայց թէ իշ. Ամատունին օգնուում ունէր գրանցել, իրեն յայտնի չէ: Գարսոնը իւր կարողութիւն վեր չուայ կենք էր վարում. հաշուապահ Ամիրզեանը — նոյնպէս. թէ նա անաղիւս

Այնուհետեւ երգ. հասարակարար Տէր Ստեփանեանը առաջարկում է չընդունել այն վկաների ցուցումները, որոնք բանկի վնասներից իրենք էլ մասն ունենալով, մեղադրողների կողմից վկայ են հանդիսանում: Դատաւարի օգնականը միջոցում է այդ առաջարկը, բայց դատարանն ընդունում է:

Ապա սկսեցին երգուցենք վկաներին, որի միջոցին առաջացաւ հայ վկաներին հայ քահանայի միջոցով երգուցենք ինչպիսիք: Տէր-Ստեփանեանը, Մ. Պալամբեկեանը, Ն. Ենիկոյսեանը, իշ. Ար-

1) Տես «Նոր-Գար» № 170.

ոչքի չենք կամենում խրատել և մենք էլ չենք ուզում, որ մեղ խրատեն. թէ այս բանը մեղաւոր չի սկսուել, մեղաւոր էլ չի վերջում: Այժմ այս ևս չի կարելի այսպիսի բան ասել. գինու գործածումը կամ չգործածելը մեր ժամանակում մասնաւոր գործ չէ, այլ ընդհանուր գործ է:

Այժմ բոլոր մարդիկ — միևնոյն է, ուղում են այդ բանը նրանք, թէ ոչ — բաժանուած են երկու բանակի. մի բանակը կուում է անօգտակար թոյնի, սկիւղի խմիչքներին, դէմ թէ խօսքով և թէ գործով, գինին ոչ խմելով և ոչ ուրիշին հրամցնելով. միւս բանակը պաշտպանում թէ խօսքով և թէ, որ ամենից գորաւորն է, բայց թոյնը գործածելիս իւր առում օրինակով. և այդ կողմնայում մղում է բոլոր պետութիւնների մէջ և ահա արդէն քան տարի է, որ դա մղում է առանձին ուժով Ռուսիայում:

— Եւստիմիանի, ձեզ վրայ մեղք չկար, ասում է Գետադար. իսկ այժմ մենք գիտենք, թէ ինչ ենք անում և ում ենք ծառայում, երբ գինի ենք գործածում և ուրիշին էլ հրամցնում. ուստի, եթէ մենք, գիտեալով, որ գինի գործածելը մեղք է, այնուամենայնիւ չարաւանակում ենք խմել այն կամ հրամցնել, մենք արդարաւարում էլ տեղ չունենք:

Եւ թող չասեն, թէ չի կարելի չիմել և հրամցնել յայտնի գէպերում — տօնախմբութիւններին, հարսանքներին և

դրութեանը և պ. Միքայէլեանը համաձայնում են նախապահի միջոցով երգուել, իսկ միւսները առանց երգման են թոյլ տրուում հարցուփորձի վստահանք ճշմարտախօսութեան վրայ:

Առաջին վկան Տիգրանեանն է. նա ցոյց է տալիս համարեա միևնոյն բանը, ինչ որ յայտնուած է մեղադրական ճառի մէջ, այսինքն թէ սկզբներում ինքը բոլորովին կասկած չէ ունեցել Գարսոնի վրայ, որովհետեւ նրան արդէ վստահելի անձն առաջարկած է եղել իշ. Գ. Բեհրուլեանը, թէ Գարսոնի գործած գեղեցիկները բանկուց յետոյ իշ. Ամատունին առաջարկել է իրեն գաղաթ. պահ լինել և գողութիւնը ստուգել, թէ ընդ. ժողովներին այդ մասին ոչ մի հաշիւ չէ տրուած և միայն 1893 թ. ընդ. ժողովում հաշիւի մէջ կարողանալիս ստացուած վնասը յիշուած է որպէս առեւտրական ձեռնարկութիւնից ստացուած վնաս: Գարսոնի շնորհիւ, թէ այդ ժողովում կառավարութեան ներկայացուցիչը կրճատվակին կամեցել է իրերի դրութիւնը պարզաբանել, բայց նրան չեն թոյլ տուել ոչ մի խօսք արտասանելու, թէ իշ. Ամատունին և Գարսոնը մտերմ բարեկամներ էին, թէ բանկի միակ կառավարիչը իշ. Ամատունին էր: Բանկում եղել է ընդգրկման կառավարութիւն էլ, բայց իշ. Գ. Բեհրուլեանի հետաշաղկապ յետոյ այդ կուսակցութիւնը լուս. է և իշ. Ամատունին կատարելով տեղի գաղաթում վարչութեան և վերահսկող մասնագործների անկամներն իւր ուզած մարդկանցից ընտրելու պատճառով: Բանկի լիազօր. ներկ. կազմութեան վերաբերմամբ ասում է, թէ արդէն վարչական մարմինը ունի 12 ձայն, իսկ մնացեալ ձայներն էլ կազմում էին անուսում, ուսուցչի չիմացող մարդիկ, իշ. Ամատունու հաշիւները շատ կայքեր էր գտնում բանկում դրուելու համար, բայց թէ իշ. Ամատունին օգնուում ունէր գրանցել, իրեն յայտնի չէ: Գարսոնը իւր կարողութիւն վեր չուայ կենք էր վարում. հաշուապահ Ամիրզեանը — նոյնպէս. թէ նա անաղիւս

ուրիշ նման դէպքերում, թէ այդպէս են անում ամենքը, թէ այդպէս են արել մեր հայրերն ու պապերը, ուստի չի կարելի, որ մենք միայն ջոկուենք ամենից: Դա ճշմարիտ չէ. մեր պապերն ու հայրերը թողնում էին այն չար և վնասակար սովորութիւնները, որոնց չարքն իրենց համար պարզ էր. այնպէս էլ մենք ենք պարտաւոր թողնելու այն չարքը, որ պարզուել է մեր ժամանակում:

Բայց որ գինին մի սարսափելի չարք է գարձել մեր ժամանակում, դրանում արդէն այն կասկած չի կարող լինել: Երբ որ գիտեմ, որ արեւոցոցի խմիչքների գործածումը հարկուր նազարաւոր մարդիկ փչացնող մի չարք է, էլ ինչպէս այդ չարքով կրհրաւորեմ ևս ինձ մօտ տնտեսութեան, կնուրին կամ հարսանքին հաւաքուած բարեկամներս:

Ամեն բան միշտ այնպէս չի եղել, ինչպէս այժմ է, այլ ամեն բան վատից դէպի լուսն է փոխուել, և փոխուել է ոչ թէ ինքն իրեն, այլ մարդիկ են փոխել, որոնք կատարել են այն, ինչ որ իրենցից պահանջել է իրենց խելքն ու խիզճը: Եւ այժմ մեր խելքն ու մեր խիզճն ամենայն թախաճանքով պահանջում են միմիկ, որ մենք այլ ևս գինի չխմենք և ուրիշներին էլ չհրամցնենք:

Սովորաբար դատաւարութեան արժանի, արհամարհելի մարդիկ են համա-

մարդ է այդ մասին լսած չէ։ Իսկ իւր
դէմ հալածանքը սկսուել է այն օրից,
երբ ինքը չէ հատուցել մի օրդէր, որով
առաջարկուեալ էր Ամիրաղեանի ուսման
հաշուին 100 տալ, բացի այդ Գարսոնի
գործի մասին իւր ստածը չեն կատա-
րել։

Իրաւաբան Տ. Ստեփանեանը յիշեցնե-
լով Տիգրանեանին, թէ իւր ասելով իշ-
մատունին ունէր յատուկ ձայնիւր, ու-
րոնք ամեն ինչըրում հնազանդում էին
նրան և կոչուում էին «վարժուած փղեք»,
հարցնում է, «ձեզ էլ այդ» փղեքն «ըն-
տելեցին»։—«Այո» պատասխանում է նա։
—«Եւ ինչ ցնեղ ունէր ընտրուելու
համար»։—«Հասնուել միջոցին գնածս
հողային ցնեղ։ Այդ հողը Դիւղաբէումն է։
Ապա հարցնում է, թէ արդեօք իրեն
բանկից հնազանդու պատճառներէ մէկն
էլ գնաձարանում փողի պակաս լինելը
չէ եղել, որի պատասխանատուութիւնը
իւր վրայ է ընկնում։ Տիգրանեանը
յայտնում է, թէ այդպիսի մեղադրանք
կողմ է իւր դէմ, բայց գործի քննութիւ-
նը անհետանք է մնացել։

Այնուհետեւ իշ. մատունին երկար բա-
ցատուութիւն է տալիս Տիգրանեանի ցու-
ցումներին առթիւ։ Նա ասում է, որ իշ.
Բեհրուսեանը, Ռոտինեանը, Տիգրա-
նեանը, Գուրիսեանը և Առաքելեանը
վաղուց աշխատում էին ինտրիգներ ստե-
րել իւր դէմ, որպէսզի իրեն գլուխդ
բարձր պաշտօնի պատանաւ և արդէն
որոշած են եղել, որ Առաքելեանին ապ-
վարչութեան նախագահի պաշտօնը, Տիգ-
րանեանին—գլխավորի պաշտօնը, Ա-
ռաքելեանին—գնաձարանութիւնը, Գու-
րիսեանին—հաշուապահութիւնը։ Ինքը
ոչ վարչութեան մէջ և ոչ էլ վերահսկող
յանձնաժողովի մէջ ոչ մի ազդեցական չէ
ունեցել, իսկ լրագրողները մէջ ընդամե-
նը միայն երեք ազգական ունի, այն էլ
ոչ թէ անգործ, այլ մէկը՝ Սուխա-
նովը դատական քննիչ է, երկրորդը
հնթ-գնդապետ Դիւղաբէումէն, և երկ-
րորդը՝ մասնաւոր հաւատարմատար Զան-
չեանը։ Իսկ թէ որքան իւր իշխանու-
թիւնը անսահման է եղել, այդ երևում
է այն բանից, որ երբ Տիգրանեանը մե-
ղադրուեալ էր գործած գեղծումների հա-
մար, որպէս զի գնաձարանի փողի կո-
րուտը ծածկուել իշ. Վ. Բեհրուսեանը
Տիգրանեանին մի օրդէր է տալիս ի
հաշիւ Տիգրանեանի երկամսեայ ապա-
գայ ուսման, իսկ Փիլիստիսեանի գնաձա-
րանին յանձնած 600 թէ 700 ուրլին

րում այն արեւցողներին, որոնք ար-
բում են իշ. Բեհրուսեանի մէջ այն-
քան, որ խնդրելը կորցնում են և
արդէն այնքան գերուել են զինուց, որ
չեն կարող զսպել իրենց, և ծախսում են
բոլոր ունեցածները։ Միևնոյն մարդին,
որոնք գինի են ասում քան հաւաք,
խմում են ամեն օր և չափաւոր կերպով,
և խմեցնում են իրենց հիւրերին ընդու-
նուց՝ գէպքերում, այդպիսի մարդիկ
համարուում են լաւ մարդիկ, պատուա-
ւոր մարդիկ, ոչինչ վատ բան չանող
մարդիկ։

Արեւցողներն արեւցող են դառել
միայն այն բանից, որ չարքեցողները,
իրենց վնաս չտալով, սովորեցրել են
նրանց գինի խմել, վարակել են նը-
րանց իրենց օրինակով։ Արեւցող-
ներն երբեք արեւցող չէին դառ-
նալ, եթէ չանանէին, որ պատուաւոր,
խմելից յարգուած մարդիկ գինի են
խմում և ուրիշներին էլ խմեցնում։ Եր-
բէր գինի չխմած երեսնասուրը գինու
համն ու աղբեղութիւնն իմանում է աս-
տիքաւորութեան, հարսանիքի ժամանակ
այդ պատուաւոր մարդկանց մօտ, ու-
րոնք արեւցող չեն, այլ միայն իւր
փում են և ուրիշներին էլ խմեցնում
յայտնի գէպքերում։

Ուստի գինի խմողը, ինչքան էլ որ
չափաւոր խմի, ինչքան էլ որ առանձին,
ամենքից ընդունուած դէպքերում խմե-
ցնէ ուրիշներին, - մեծ մեղք է գործում

էլ մատենան են մտցրել մայիսի 1 ին,
մինչդեռ այդ փողը ապրիլի 30-ին է
ստացուած։ Գարսոնի գործը շատ ման-
րամասն կերպով մտած է հաշուել մէջ։
Իսկ ինչ վերաբերում է նրան, թէ ինքը
իրեն իսկական զրուցիւնը ընդ. ժո-
ղովից ծածկած լինելով 6000 ուրլի
նուէր է ստացել, այդ առթիւ յայտնում
է, որ դեռ 1892 թուին ինքը հրաժա-
րուել է իւր ուսման 1200 ուրլուց, և
1892 թուին խնդրել էր յարուցուած ոչ
թէ նուէր տալու, այլ այս ուսման 5 տա-
րուայ պակասորդը լրացնելու մասին,
բացի այդ, ինքը երկար ատարիներ ձրա-
բար բանկի կողմից հաւատարմատարի
պաշտօն է կատարել։ Այս բոլորը պէտք
է, որ բաւական լինի 6000 ռ. նուէր
տալու խնդիրը պարզելու համար։

Գուրիսեանը (ընկերութեան հաշուա-
պահը) հաստատում է, որ իշ. մատու-
նին, Գարսոնը և Վ. Բեհրուսեանը մի-
սին էին գործում, իշ. մատունին հա-
շուապահութիւն զիտէր. կայքեր գրաւ
զինելու գործում նախապատուութիւն էր
տալիս Արդուսեանին. այն կայքերը, որ
ուրիշներին միջոցով ընկերութիւնը գրաւ
չի վերցրել, Արդուսեանի միջամտու-
թիւնից յետոյ վերցրել է։ Ամիրաղեանի
չափաւոր ապրիլու մասին տեղեկութիւն
չունի։

Առաքելեանը (ընկերութեան քարտու-
ղարը) յայտնում է, որ ընկերութեան
գործերից զուրկ էին հանուում հին վա-
ւերաձիգներ և տեղը նսրը կարում յե-
տին թուով փոխառուներին լրացուցիչ
փոխառութիւն անելու համար. այդպի-
սի մօտ 50 գործ է կատարուել. այդ
բանը կատարում է գլխավորներէ մէ-
կի կարգադրութեամբ, երբեմն էլ իշ.
մատունու կարգադրութեամբ, թէ և այդ
գործերի կատարարները նա չէր. Ամիրա-
ղեանը իրեն յայտնել է, որ Գարսոնի
գործութիւնը վաղուց կասկածելի է ե-
ղել։ Իսկ թէ մատունու համար ասած
լինի, որպէս թէ նա ապրուստի հեշտ
աղբիւր ունի—չի յիշում։

Որովհետեւ Առաքելեանի այս վկայու-
թեան և պ. Պալատովի տուած գեղու-
ցապի մէջ հակասութիւն կար, ուստի
կարգացին նրա գեղուցապիւրը, որի մի
մասը Առաքելեանն այժմ էլ հաստատում
է, իսկ միւս մասը—մերժում։

Միևնոյն կերպով հակասութիւն է ե-
րևում նաև Մ. Զանգուի (նախկին հաշուա-
պահ) ցուցման մէջ, որ քննիչին յայտա-

ւանում են մեղքով չի սկսուել, մեղքով
էլ չի վերջանալ։ Այլ, մեղքով էլ կը վեր-
ջանայ, եթէ միայն մենք հասկանանք,
որ մեղքից իւրաքանչիւրի համար գինի
խմելը կամ չխմելը միևնոյն բանը չէ, ալ
զննած ամեն մի շինող, խմած ամեն
մի բաժակով մենք ծառայում ենք սա-
տանայական այն սարսափելի գործին,
որից փշանում են մարդկութեան ամե-
նալաւ ոյժերը։ Իսկ ընդհանրապէս, գի-
նի չխմելով և տօնախմբութիւններին
ու կնուներներին գինի գործածելու ան-
միտ սովորութեան դազարեցնելով մենք
հասցին կարեւորութիւն ունեցող մի
գործ ենք կատարում—մի քան հոգու գոր-
ծը, Աստուծոյ գործը։ Բաւական է մի-
այն, որ մենք հասկանանք այս, այն ժա-
մանակ արեւցողութիւնը մեղքով էլ կը-
վերջանայ։

Ուստի, ով էլ որ լինի դու, ընթեր-
ցող՝ կենալի համար գիւս նոր պատ-
աստաւոր պատանի թէ արդէն կենալ
հաստատող մարդ, ընտանիքի տէր տը-
ղամարդ թէ կին կամ ծերացող մարդ
—երբ արդէն մօտ է կատարած գործե-
րի մասին հաշիւ տալու ժամանակը—
հարուստ եւ դու թէ քաղաք, յայտնի
մարդ եւ, թէ անյայտ, ով էլ որ լինի
դու, արդէն այլ ևս չես կարող երկու
բանակի մէջ տեղը մնալ, անխուսափելի
կերպով պէտք է ընտրես երկուսից մէ-
կը՝ ընդգլխադրել արեւցողութեանը կամ
գործակցի նրան, - ծառայել Աստուծուն

բարած է եղել, թէ իշ. մատունին
1887 թուին կտրոնիքի վերաբերեալ
նոր մատենաներ մտցրած լինելով հի-
նր հրամայել է ոչնչացնել, մինչդեռ այ-
ժմ պնդում էր, թէ հին մատենաները
ոչ թէ ոչնչացրել են, հապա պահել,
թէ և կարել չկար դրան։ Իշ. մատու-
նին հաշուապահութիւն չի լմացել, ուս-
տի և հաշիւները ինքն ու Գարսոնն են
կազմելիս եղել, իսկ իշ. մատունին,
բոլորովին անմասն եղել։ Իւր առաջին
ցուցումը լաւ չէ ըմբռնել քննիչը։

Յաջորդ օրոտայ, սեպտեմբերի 14 ին
նիստում վկայ Գ. Զանգուի մանրամասն
կերպով պատմում է, թէ ինչպէս ինքը,
որպէս ֆինանսների միջնորդութեան
կողմից ներկայացուցիչ, բաց է անում
կտրոնների վերաբերմամբ եղած զեղ-
ծումները։ Նա յայտնում է, որ իշ. մա-
տունին միշտ ուշադիր է եղել իւր
գեղեցուկներին ու նկատողութիւննե-
րին և ամենաեղանակաւ մասնակցու-
թիւն է ունեցել ընկերութեան մէջ։

Այնուհետեւ նա դարձեալ երկար խօ-
սում է, բայց ոչ մի նոր բան չէ յայտ-
նում։

Բժ. Քուլարեանը իշ. մատունուն ա-
նուանում է խոհեմ և գործունէ ոյ մարդ։
Թէ ինչ ազդեցութիւն է ունեցել նա
վարչութեան և վերահսկող յանձնաժո-
ղով վրայ, չգիտէ։ Միքանի խնդիրներ,
ընդհանուր ժողովի քննութեան ներ-
կայացնելուց առաջ, նախապէս խոր
հրդածութեան առարկայ են եղել։ Բայց
այդպէս է լինում նաև ամեն մի ընկե-
րութեան գործերում։ Ինչ որ իւր այս
ցուցման հակառակ ցուցում է նշանա-
կուած քննիչը իւր ասածները ուղիղ
չէ արձանագրել։

Ա. Խօնիպետեան ասում է, որ իշ. մա-
տունին վարկի ընկերութեան մէջ
մեծ ազդեցութիւն ունի։ Այդ բացա-
ւորում է նրանով, որ բանկի հիմնա-
դրութեան օրից նա է եղել վարչութեան
նախագահը, բայց այն, որ իւր գոր-
ծին հմուտ է և ուրիշ լաւ յատկու-
թիւններ էլ ունի։ Սակայն միւս գի-
րեկապներն ևս անկախ գործիչներ էին։
Հիւրադրները ընդհանուր ժողովում իշ.
մատունին նոյնպէս ազդեցութիւն ու-
նէր։ Իսկ ընդհանուր ժողովի անդամնե-
րից շատերը բարձր դիրք ունեցողներ
էին։ Արդեօք լիազօրեւորի մէջ կային
միայն անունով հողային ցնեղ ունեցող-
ներ—չգիտէ, միայն Տիգրանեանը ցնե-

կամ մամոնայիկ։

Եթէ դու դեռ ևս երբեք չխմած, դեռ
ևս զինու թոյնով չխնայաւորուած երի-
պասարդ եւ—թանկ գնահատիք քո
մարտութիւնն ու զինու կապանքներից
ազատ մնալու։ Եթէ դու զինու համն
անկախ, այն ժամանակ արդէն գեղու-
կը ինի նրան ընդգլխադրելու։ Եւ մի
հատարար, թէ զինին կառնացնի քո
ուրախութիւնը։ Գո տարիքում յատուկ
է ճշմարիտ ուրախութիւնը, լաւ ու-
րախութիւնը, և զինին քո ճշմարիտ
անմեղ ուրախութիւնը միայն արեւցողի
անմեղ և ախտաւոր ուրախութիւն
կը զարմարի։ Գլխաւորը — հեռու փա-
խի գինուց, որովհետեւ քո տարիքում
գեղուց կը լինի քեզ համար միւս վատ
բաններից հեռու մնալը։ Իսկ զինին թու-
լացնում է քո հապախի համար ամենա
կարեւոր բանը—գիտակցութեան ոյժը,
որ ընդգլխադրում է վատ բաններին
խմած ժամանակ դու կարծես այն, ինչ
որ չխմած մարդը չի էլ մտածել անել։

Իսկ եթէ դու հասակն առած մարդ
ես և արդէն սովորութիւն ևս չունի
և զինից խմիչքների գործածումը, կամ նոր
ես սկսում սովորել, չուտ արաւ, քանի
ուշ չէ, թող այդ սովորութիւնը, թէ չէ
մէկ էլ կտեսնես նա տիրել է քեզ, և դու
կարող ես դառնալ նոյնը, ինչ որ են
զինուց անդարձ կորած արեւցողները։
Նրանք բոլորն էլ սկսել են միևնոյն
կերպով, ինչպէս և դու։ Իսկ եթէ դու

յիւստացել է իշ. մատունուն շնորհիւ
իշ. մատունուն ազդեցութիւնը վարկի
ընկերութեան մէջ անսահման չէր, և
առաջ է բերում երկու գէպք, երբ իշ.
մատունուն իւր երկու բարեկամներին
փոխ տալու առաջարկը մերժուած է՝
կայքերը բարձր գնահատուած լինելու
պատճառով իշ. մատունուն մի ան-
գամ ընդ. ժողովը 3000 ռ. էր նշանա-
կել Պետերբուրգ գնալու համար, իսկ
իշ. մատունին բաւական համարեց մի-
այն 2000 ռ. ուսմանը։ Նա ընկերու-
թեան մէջ պաշտօն ստանձնելու միջո-
ցին 150 կամ 200 հազար ռուբլու կա-
րողութիւն ունէր։

Վ. Գորայսկին (նախկին գրագիր) ա-
սում է, որ իշ. Արդուսեանը միջնորդի
դեր էր կատարում քաղաքային վարկի
ընկերութիւնից գրաւականով փոխ-առ-
նողներին և ընկերութեան միջև։ Նա
հարպիկ մարդ է և իրեն յայտնել է, որ
իւր գործերն այդպէս աշոյղ աւանելու
համար օգտի մի մասը ուրիշներին է
տալիս, այսինքն մանր կոմիսիոներնե-
րին և իրեն համար գործ գտնողներին։
Ճշմարիտ է, երբեմն գրաւականով փող
տալու որոշումները յետին թուով էին
կազմում։

Բարսամովը յայտնում է, որ լսել է,
թէ Արդուսեանի յաջորդութիւնը նրանից
է, որ նա իւր օգտի կէսը իշ. մա-
տունուն է տալիս եղել։

Գարեհնդը յայտնում է, որ իրեն յայտ-
նել չէ, որ Արդուսեանի միջնորդութեան
շնորհիւ ընկերութիւնը գրաւ վերցրած
է եղել։ Միևնոյն բանն է ասում նաև
Մեկիբովը։ Սակայն զրանց այժմու և
քննիչին արած ցուցումների մէջ հակա-
սութիւն կայ։

Բայտրովսկը յայտնում է, որ իւր տան
գրաւականով 30,000 ուրլու փոխ գը-
րում է խնդրել ընկերութիւնից, վար-
չութիւնը քննելով տունը՝ որոշում է
50,000 ու. տալ այն նպատակով, որ ա-
պագայում նոր փոխառութիւն չլինի։
Ամիրաղեանին ճանաչում է համեստ
պարտաւոր մէջ մարդ։

Պուլիսը մերժելով իւր քննիչի մօտ
արած առաջարկայ ցուցումը, յայտնում
է, որ ինքը լինելով ընկերութեան գը-
րագիր, արտագրած հաշիւները տալիս
է եղել Գարսոնին։ Իրեն յայտնել չէ, որ
իշ. մատունին ընդ. ժողով կազմելու
համ գործակալներ պահելիս լինէր։
Քննիչի ցոյց տուած վկայութիւնը բա-

քո ամբողջ կեանքում կարողանաս էլ
ազդից խմիչքները չափաւոր կերպով
միայն գործածել և եթէ արեւցող էլ
չդառնաս, բայց շարունակելով խմել գի-
նին ուրիշին էլ հրամցնելով, գուցէ, ար-
եւցող չլինես քո կրտսեր եղբորը, քո
կնոջը, որդեցը, որոնք քեզ նման կամ-
բից ոյժ չեն ունենալ զինու չափաւոր
գործածութիւնից զէնը չհաշարուեալ զը-
լաւուրը—հակացանցի, որ քեզ վրայ, իրե-
կ մի մարդու, որ կենալի ամենազօրեղ
հասակի մէջ է, իրեւ ընտանիքի տիրոջ
կամ տիրուհու, իրեւ կենալի զեկալարի
վրայ, պարտք կայ սեպական ընտանի-
քի կենալը զեկալարելու Ուստի, եթէ
զիտես, որ զինին ոչ մի օգուտ չի բե-
րում, ամենամեծ չարքն է գործում
մարդկանց, դու ոչ թէ միայն պարտա-
ւոր չես ստիպարար կրկնել այն, ինչ որ
արել են քո հայրերն ու պապերը—գի-
նի գործածել, զնիւ և հրամցնել ուրիշ-
ներին,—այլ, ընդհանրապէս, պարտա-
ւոր ես թողնել այդ սովորութիւնը և
դառ տեղ ուրիշ սովորութիւն մացնել։

Եւ մի վարկենար, թէ տօնախմբութիւն
ներին, կնուներներին, հարսանիքներին
զինու գործածման սովորութեան բար-
ձուր խիստ կը վրաւորի և կը վրդո-
վցնի մարդկանց։ Հաստ տեղերում
արդէն սկսում են այդ անել, զինու
տեղ հիւրապիւրելով համեղ կերակ-
րով և շարեցնող խմիչքներով, և մար-
դիկ միայն սկզբներում, և այն էլ ամեն

բայական ճնշման տակ է արել։

Յակոբեան և Յովսէփեան վկաները
յայտնում են, որ իրենք ընկերութեան
ներկայացրել են իրենց վճարը, բայց
Ամիրաղեանը պահել է իւր մօտ, թէ և
յետոյ մի մասը իւր ուսման լրացրել է։
Մ. Սալամբէկեանը յայտնելով, որ Ա-
միրաղեանի համար փոխառութիւն ա-
նելու գործը ինքն է վարելիս եղել, ա-
սում է, որ Ամիրաղեանին այդ տունը
երկու տարի առաջ վարկի ընկերու-
թիւնից հանելով գրաւ է դրել հողային
բանկում, ուր անելի արժէքով է գնա-
հատուած, քան առաջին բանկում։

Արամեանը յայտնում է, որ ինքն տը-
տագրելիս է եղել բանկի գործերը եր-
բեմն յետին թուով։

Գուրգենեկեանը ասում է, որ հաշիւ-
ները հաշուապահն է կազմելիս եղել
Գարսոնի մասնակցութեամբ։

Հարցնում են նաև միջանի վկաների,
որոնք սակայն ոչ մի նոր բան չպար-
գելով, երկու կողմի համաձայնութեամբ
որոշում է այլիս նոր վկաներ չհոչել և
չհարցաքննել։

(Գը շարունակուի)

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

ԹՐԲԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Գ. Պուլիսը մեզ հաղորդում են, որ մի
քանի եպիսկոպոսներ սուլթանին մի
հանրագիր պիտի տան, կհանքի և
ընչքի ապահովութիւն խնդրելով։

Մի քանի եպիսկոպոսներ էլ, դրանց
հետ միասին և Ալեքսանդր եպիսկո-
պոսը հանրագրութիւն են ժողովում
սուլթանին գոհունակութիւն յայտնե-
լու համար։

Գ. Պուլիսը սեպ. 12 թուակիր մի նա-
մակով մեզ հաղորդում են հետեւեալը։

«Ձաքաթ մը առաջ սուլթանը կան-
չելով Տառեան վաշային կը յանձնարարէ
որ հրապարակի վրայ եղող խնդիրնե-
րուն լուծումը գտնէ։ Նաև կը պատուիրէ
պատրիարքական ընտրութիւն ընել։ Բայց
կողմէ, որ աղբը Խուբէ այդ բանը։ Տա-
ռեան բոլոր եպիսկոպոսները կան-
չելով ժողով կընէ, որուն մէջ եպիս-
կոպոսները կը խնդրեն որ սահմանադրու-
թիւնը վերականգնուի։ Բնականաբար
ամեն բան խոտաւորուեցաւ, բայց դեռ

նայեմարներն են զարմանում, բայց չու-
տով սովորում են ու հաւանութիւն տա-
լիս։

Իսկ եթէ դու ծեր մարդ ես, այն հա-
սակում, երբ այսօր-էլ գուց պէտք է Աստ-
ծուն հաշիւ տաս, թէ ինչպէս ես ծա-
ռայել նրան, և դու, փոխանակ երեսա-
սարդ, անփորձ մարդկանց հնազանդու
զինուց, որի սարսափելի շարիքը չկիր
կարող չես անել քո կենալի ընթացքում,
—փոխանակ այդ բանի, դու քո օրինա-
կով վարակում ես ուրիշներին, զինի
ես խմում կամ հրամցնում ես, դու մեծ
մեղք ես գործում։

Վայ դայթակցութեանց աշխարհին։
Գայթակցութիւնները պէտք է մտնեն
աշխարհը, բայց վայ նրան, ում միջոցով
որ նրանք մտնում են։

Բաւական է միայն, որ մենք հասկա-
նանք, որ զինու գործածման մէջ այժմ
միջինը չկայ, և կամենում թէ չենք կա-
մենում—մենք պէտք է ընտրենք երկու-
սից մէկը—ծառայել Աստուծուն կամ
մամոնային։

«Ով ինձ հետ չէ, նա ինձ դէմ է, և
ով չի ժողովում ինձ հետ, նա չոտա-
յում է»։ (Մատթ. XXII. 30)։

Օր. Մ. 2.

աշինչ չէ կատարուած: Պատրիարքական ընտրութիւնն ուշացաւ:

Պարիզի մեր սեպհական թղթակցի մի նամակից քաղելով, այս օրերս հաղորդեցինք, որ յայտնի պատճառով թրքաւոր գտնաւոր փորացաւ ունեցող ֆրանսական «Eclair» լրագիրը իւր էջերի մէջ դնողով է նուրբան էֆէնդու պատկերը: Այդ պատկերի տոթիւ գրած ծանօթութեան մէջ յիշեալ թերթը, ինչպէս իմանում ենք մեր նոյն թղթակցի նամակից, հետեւեալն է ասում. «Սուլթանի խորհրդականների մէջ նուրբանը մինն է նրանցից, որոնք վերջին ժամանակներս ամենամեծ դերը խաղացին: Արդարև, նա է, որ յաջողեց տապալել իզմիրեան պատրիարքին և նրա տեղը հաստատել Բարդուղիմէոսին...»

«Որքան որ թուրքերը երախտագէտ են դէպի նուրբանը իւր տուած խորհուրդների համար հայկական խնդրի նկատմամբ, ընդհակառակը հայերն այնքան աւելի առում և դուռն են»:

«Պոլսի վերջին դէպքերը մեծապէս ազդել են երկրասարդ թուրքերի կուսակցութեան վրայ, — գրում է պ. Սաւա-Յիւրիանը մեզ Պարիզից: — Սրանցից իրիզա բէլը, որի մասին այնքան գրուեցաւ, աւելի ռեկլամներով ապրող մարդ է, քան իսկական գործիչ: Այս մարդն այնքան խելճ է, որ կարծում է, թէ իւր խղճով խորհուրդներով (Մէլլէթէթ) կարող պիտի լինի օսմանեան պետութեան ամբողջութիւնը պահպանելու: Այլ ևս չկարողանալով համբերել նրա տարածմանը, երկրասարդ թուրքերի մի մասը բաժանուեցաւ և մի նոր մասնախումբ կազմեց: Այս նոր մասնախումբը յեղափոխական սկզբունքներ յարող է, բայց զբաղական կարողութիւն չունի»:

«Nord» լրագիրն ասում է, որ օսմանեան գործերի վերաբերմամբ մեծ պետութիւնների միջև տեղի ունեցող բանակցութիւնները շուտով կը վերջանան և վերջնականապէս ռեֆորմների ընդհանուր ծրագիր կը մշակուի թրքական բոլոր գաւառների համար: Գ. Պոլսի դեսպանները հաւաքաբար կը ներկայացնեն իրենց ծրագրերը Դրանը:

Գ. Պոլսի վերմանական դեսպանին, «նոմոստի»-ի ասելով, հրահանգներ են ուղարկուած, որոնց հիման վրայ նա պիտի պաշտպանէ ռեֆորմների ծրագրերը:

Անգլիական «Economist»-ն ապացուցանում է, որ ռեֆորմները թուրքերին կը պահպանեն բաժանումից:

Թուրքերի մարզերում է իտալական բոլոր լրագրերի մուտքը:

Թուրք իշխանութիւնները Գ. Պոլսում կատարուած արեւմտեան թուրքերի մեղք առաջնայ նման բարձու են հայ բնակավայրերին վրայ: Այդ նկատմամբ լրագրերի մէջ բնակիչներին հայերի դէմ զրգոտող յօդուածներ են լոյս տեսնում յաճախ: «Temps» լրագրի թղթակցիցը ուղարկում էր գործնում Թուրքիայից իտալական հրատարակչու ազդեցիկ թերթի մէջ լոյս տեսած մի յօդուածի վրայ, որի մէջ ասուած էր, թէ օսմանեան բանկի վրայ գործուած յարձակումը սարքած է եղել բանկի վերակառու, սէր Էդգար Վինցենտը: Մինչդեռ, — ասում է «Temps»-ի թղթակցիցը, — թուրքաց իշխանութեան վարմունքը դատապարտող եւրոպական բոլոր թերթերն արգելուած են Գ. Պոլսում:

«Ռուս.գործ.»-ը Գ. Պոլսից, սեպ. 25-ից

հետադուր է, որ մինիստրների մի արտակարգ խորհրդի մէջ քննուել է արտասահման գաղթող հայերի կայքը յարքունիս գրաւելու խնդիրը: Մինչև որ այդ խնդիրը վճռուի, հայերի սեպհականութիւնների ցուցակագրերը դադարեցրած է:

«Politische Correspondenz»-ին հաղորդում են, թէ յայտ կայ, որ իրերի դրութիւնը լաւանայ թուրքերի միջև: Վեկալարող շրջաններն, ըստ երեւոյթի, այժմ հաւաստի կը պահուի վճռել են, որ ամեն կարելի եղած միջոցը գործ դնեն մարքերը խաղաղեցնելու համար: Զաքիր-փաշայի նախագահութեան տակ գաւառային ժողովն արդէն 580 հայի աղաատութիւն է շնորհել: Զատ լաւ տպաւորութիւն է թողել նաև միջազգային յանձնաժողով նշանակուելը վերջին կողմերում: պատահանները քննելու համար:

Թուրքաց պաշտօնական «Եկտամ» լրագրի մէջ, ի միջի այլոց, հրատարակուած է հետեւեալը:

«Փրանսիան և Ռուսիան վճռել են պահպանել թուրքաց կայսրութեան ամբողջութիւնը և statu quo-ն Արեւելքում: Ինչ վերաբերում է Ասորիոյ Ռեզոլուցիոն, այդ պետութիւնը ամենին չի կամենում: որ խաղաղութիւնն Արեւելքում խանգարուի: Այս կայսրութիւնն անկողնած կը հետեւի Ռուսիայի և Փրանսիայի բաղադրականութեան: Բացայայտուած է, որ ծարիր Վենետիկում եղած ժամանակ ռուսաց և ասորիոյ-ուղարկական կառավարութիւնների միջև համաձայնութիւն է կայացած Արեւելքի վերաբերել բոլոր խնդիրների մասին և այդ համաձայնութիւնը գործիքն ունի ոչ թէ միայն ներկայումս, այլև ապագայում Գերմանիայի վերաբերմամբ բաւական կը լինին մասնաինչ լինել այն բանի վրայ, որ գերմանական մամուլը եւրոպական լրագրերից ամենից աւելի դատապարտում է հայ յեղափոխականների վայրերի ագիտացիան և թէ դեռ ևս նորերս Սաուրմա Նիլը յանձնեց սուլթանին գերմանական կայսերական տոհմը ներկայացնող մի պատկերը:

Անգլիայի և Իտալիայի մասին ամենին չի խօսում թուրքաց պաշտօնական լրագիրը:

Հետեւեալն են հաղորդում այն մասին, թէ իւրաքանչիւր պետութիւն ինչքան ոյժ ունի Լեւանթի շրջանում:

Անգլիան — 9 զրահակիր (109,950 տուն), ընդհանուր առմամբ, 8 յաժառու (40,000 տուն), 4 ափամասու, 1 հակա-ափամասու, 3 ափագ և 2 թնդանօթածիւղ նաւ (կանոնէր):

Իտալիան — 4 զրահակիր (33,000 տուն), 1 ափամասու, 2 ափագ:

Ասորիոյ-Ռեզոլուցիան — 1 զրահակիր, 1 ափագ:

Գերմանիան — 4 վարժանաւ, 1 ափագ: Միացեալ-Նահանգներ — 4 զրահակիր (21,000 տուն):

Փրանսիան — 1 զրահակիր, 20 յաժառու, 2 ափամասու, 2 ափագ (ընդամենը 42,000 տուն):

Պէտք է նկատել, որ ֆրանսիական իտալական նաւերի հետ միասնաւ են ուրիշ ուժեղ նաւեր Տուլոնից և Սպլիցի: Եւ թէ վերոյիշեալ ցուցակի մէջ գրուած գերմանական 4 վարժանաւերը դեռ ևս Լեւանթ չեն հասել, թէև արդէն դուրս են եկել Քիլից և չորսուով դիմում են դէպի Միջերկրական ծովը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տարօրինակ երգիչ. — Դանիակահարներ կան, որոնք ժամբողջ նստած դաշտակի տուշ առանց մի վայրկեան հանգստանալու

նուագում են: Երգիչների նախանձն է շարժել դաշնակահարների այդ շնորհքը և ահա հանդէս է եկել Սոյակ անունով մի երգիչ, որը Պեշոււմ 12 ժամ անընդհատ երգել է մի և՛ մի հանգիստ չառնելով: Նա այդքան ժամանակամիջոցում երգել է 250 երգ:

Մեծ աքոստի ման հիւսուածք. — Ժապոնիայի Նագանո նահանգի բնակիչներից մինին, ոմն Կալանիշի Գինբէյին յաջողուել է թիֆնու կեղեկց ստանալ մետաքսի նման մանուածք: «Mékong» թերթի ասելով, այդ թիւը շատ զեղեցիկ փայլ ունի և խիստ փափուկ է: Այդ թերթի նմուշներն ուղարկուած են Ֆրանսիոյ և Իտալիոյ հետազոտու համար:

Արեւմտեան Եւրոպայի փոթորիկներն ու մարտերը. — Միքաւնի օր է, որ արեւմտեան Եւրոպայի նշանաւոր մասում սարսափելի մըրիկ ու փոթորիկ է լինում: Այդ աղետը սկսուեց Բալտեան ծովում և ապա տարածուեցաւ հիւսիսային ծովում, Ատլանտեան օվկիանոսում և ապա անցաւ միքաւնի պետութիւնների խորքը: Հիւսիսային ծովի գերմանական ծովագիւղում փոթորիկը այնքան զօրեղ էր, որ ահաղին ժողովուրդը կորուսեց և բաւական թուով նաւերի կորուցումը պատահեցաւ: Փոթորիկը նաւահանգիստներից խլում էր փոքր նաւերը և ծովափին խփելով շարք ու փշուր անում ամեն բոլոր լուր էր ասացուած մարդկանց ու նաւերի նորանոր կորուստի մասին: Հայտնի է, որ Բելգիայից անմիջեւոր ու յուզիչ տեղեկութիւններ են ստացուած: Փրանսիան ևս փնտրում է կրել: Տանիքներ են փրկուել, ծառեր արմատից հանուել: Անգլիայի ու Եւրոպայի այլ քաղաքների փոթորիկն զոհ էր նաեւ ընկած ըստմանի նաւեր: Գոթի և Կոլէի մէջ նուագացումները բոլորովին դադարել է:

Խմբագիր հրատարակիչ՝

ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԱՆ

ԽՄԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՂՄԻՑ

Խմբագրութիւնս յիշեցնում է իրենց պարտքը նրանց՝ որոնց մօտ խմբագրութեանն հասանելի գումարներ կան և ուրոնց վրայ ապահովներ են մնում:

ՅԱՅՏԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԻՃԵՆԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹՈՅՆՏԻՈՒԹԵԱՐ
ԱՍՍԱԿԱՆ
5 ԲՈՒՔԼՈՎ
մի նախկին ուսանող, որ ունի ուսուցչի և աւարտման վկայական, աշակերտներ է պատրաստում 1-ին դասարանի համար, միւս գաղափարների և գիշերօթիկների համար ըստ համաձայնութեան: Տեսնել կարելի է միայն ժամը 4-ից մինչև 6-ը հասարակ օրերը: Մշտական հասցէ՝ Միլայէիան փողոց, Ալբրիտանո տուն, № 47, բակի մէջ տեղում, սպիտակ պատշգամբ, աջ (671) կողմը: 10-6

Удостоившееся награды национальной академии земледелия, промышленности и торговли в Париже, Письменное преподавание двойной бухгалтерии на русском и французском языках, вполне замечательное учебное преподавание. Масса благ и отличия отзывом. Окончившим, по желанию, выдаются удостоверения об изучении предмета под моим руководством. Преподаватель бухгалтерии член национальной академии земледелия, промышленности и торговли в Париже.
А. А. ЯКОВСКИЙ
ВЪ ПАРИЖЕ.
Условия и подробные письма высылаются бесплатно. Предостерегаю от подражаний. Полная гарантия успѣха. Плата (М.) умѣренная. 10-8

ԱՊՐԷՆ
Օ. ՇՄՐԵ
ՖԻՐՄ Օ. ՍՈՒՐԻ
Այսօր, շաբաթ, սեպտեմբերի 28-ին 1896 թ.
Արտիստիկական մեծ ներկայացում:
Առաջին անգամ **ՍԵԻԼԻ ՍԻՐԵՐԳ**, կրթչտական մեծ համբողջական գործիչների վրայ կը նուազեն օր. Օլլապ և պ. Ռ. Սուր և ուրիշները: Ուրիշ կտորներ կը նուազեն միւս արտիստները:
Ծանուցում:—Վաղը երկու ներկայացում է լինելու, օրուայ ժամը 2-ին և երեկոյան ժամը 8 1/2-ին:
(676) 1-1

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԹԻՓԼԻՍ, ՆԱԳԻՐՆԱՅԵՍ ՓՈՂՈՑ, № 9
Ցանկացողք ունենալ իրենց աւետարական գործերի համար անգլիայ լոյնիս ամսում ուսման ընթացքն աւարտած աշակերտներ և աշակերտահիւնք, լոյն քարհանման ղեկավարներ հիւսիսային, Ս. Մանուէլեանցին, Աւարտողները ստացել են մասնագիտական աւետարական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հաղաբարձուից հաստատուած ծրագրի համեմատ, ունին օրինաւոր արհեստագիտէր:
Ընդունելութիւնները սկսուելու են սեպտեմբերի 2-ից: Կուրսերի ծրագիրն և կանոնները կարելի է ստանալ չէսպէս՝ կըր. Ծովանուիների լոնկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնովի բնակարանում: Օտար թաղաքացիք պիտի են՝ Тафлиясь, учредителю Коммерческих Купцовъ С. И. Мануэляну.
(668) 12-11.

ԴՈՅԱՄԵԱՆ
ՍՐԿ. Յ. ՃՈՌԱՌՈՐԵԱՆԻ
„ՄՈՌԱՅՈՒԱԾ ԱՇԽԱՐՀ“
ԵՐՐՈՐԴ՝ ՎԻՐԵ
Վաճառում է բացառապէս «Կենդանական գրափառադատչում» և հեղինակի մօտ
Ա. Գիրը (173 երես) արժէ 60 հ. Ա. և Բ. միասին 1 ր.
Բ. » 244 » » 50 » Երեք 590 եր. 1 ր. 25 կոպ.
Գ. 173 » » 40 »
Յարգելի հայ ուսուցիչներին, ուսումնասիր աշակերտներին և աշակերտահիւնքներին կը ղեկնէ 30% մեղ գիւմած դէպքում միայն: Գու.
մարով գնողներին գիշումն կը լինի:
Ապառիկ կամ առանց վերադիր (без налож. плат.) չենք ուղարկել: Ոչ մի գրափառուի և ոչ էլ այն արժանապատիւ հայրերին (ազգութիւնները դեռ չենք յիշում) և այն պարոններին, որոնք մեր փոստատէլութիւնն ի շարք գործ աղբիւրն են. և ր. գրքերի վերաբերութեամբ:
Պոստի միջոցով մեղ գիւմողները պէտք է ուղարկեն ճանապարհածախս իւրաքանչիւր գրքին մի-մի 5 կոպէկանոց մարկ. (արտասահմանից երկ երկու 7 կոպէկանոց):
Հասցէ՝ — Редакция „Норъ-Даръ“ Архидиакону Арутюну Джугурянцъ 5-5

BATEAUX a VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET Cie
ՆԱՌԱՅԵՑՈՒԹԻՒՆ ՓՐԱՆՍԻԱՆԵ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
„Ն. ՊԱՔԵ ԵՐ ԸՆԿ“
Կանոնաւոր և ուղիղ երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՅԻՑ ԲԱՐՈՒՄ և ԲԱՐՈՒՄԻՑ ՄԱՐՍԵՅԻՑ երկու շաբաթ մի անգամ:
Բաթումից Մարսէյ գնալու մտնում է Տրապիզոն, Սամոս և Պոլիս բաղադրները
Բաթումից դուրս է գալիս չորեքշաբթի, 2 հոկտեմբերի (14 հոկտեմբերի) «Միլ կասսի» շոգենաւը, նաւապետ՝ Բոչէլ:
Բաթումից Պարիզ հաղորդակցութեան տոմսակները սովորական գիշումն ունին սպրանք յանձնելու կամ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները ստանալու համար դիմել:
Բաթումից Գ. ՊԱՐՆՈՅԻՆ, Նաւերեմնայա:
Թիֆլիսում — պ. ԲԱՐԵՅԵՆԻՆԵԱՆԻՆ, Սիւնի փողոց, քաղաքում: Դէպք ապալի Բաթումում — պ. Սամուէլ Դիլարբանիւն, Կովկասի ներկայիս հրապարակ:
Նոմոստիսիսում — պ. ՄԵԼԻՍԻՍ ԳԵՐՁԵՆԻՐՈՒԹԻՒՆ:
(665) 20-19